

Dette værk er downloadet fra **Danskernes Historie Online**

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om
Naturen og Forsynet,
et Brudstykke

Ciceros Bøger *DE NATURA DEORUM*,
oversat og oplyst m'd Anmærkninger.

Udgivet som Indbydelsesstrift
til
den offentlige Exam en i Århus Cathedralskole
i September 1824
af
M. M. Blache,
Abjuncz.

Tykt i Århus Sti fæbogtrykkerie.

Imellem de store Mænd, som den romerske Fristat i sin sidste Periode skylder sin mestte Glæds, var Marcus Tullius Cicero uidentvist een af de største. Som udmærket Statsmand, tog han en saare vigtig Deel i sit Fædrelands, den gang ved borgerlig Evedragt meget forbikledede, Unliggender, skjøndt den Sag, hvorför han kæmpede, omsider maatte ligge under. Som Taler blev han Roms Demosthenes, og leverede i dette Fag Arbeider, der stedse ere blevne anseete som Monstre for de følgende Tider. Som lerd Mand, og som philosophist og politisk Skribent, har han efterladt saa mange og saa velstrevne Værker, at Middleton*, ihvorvel han undertiden synes at have ødset med Lovtaler, og med en altfor stor Forkjærlighed at have villet tildække de menneskelige Skræbeligheder, for hvilke denne store Mand, ligesaa lidet som andre Dødelige, var aldeles fri, dog næsten har Ret, naar han siger: „Ciceros Lærdom fortjener Beundring, naar vi betragte den for sig selv alene; men endnu mere, naar vi tænke os den, som en Egenstab hos den første Statsmand i et mægtigt Rige; hans Talenter som Statsmand ere beundringsværdige; men de sætte os endnu mere i Forbauselse, naar vi finde dem hos en Mand, der var sin Tidsalders største Lærd og Philosoph; og Bindelsen af begge Characterer fremstiller det Monster af Guldkommenhed, hvortil de bedste Unlæg, forbundne med disses heldigste Uddannelse, formaae at hæve den menneskelige Natur.“ Skjøndt mange af hans Skrifter for os

(1*)

* Röm. Gesch. übers. v. Seydel, 4 Th. pag. 353.

ere tabte, afgive dog de overblevne saa mangfoldige Prøver paa udbredte Kundskaber, og om ikke altid paa dyb Indsigt, dog paa fortroligt Bekjendtskab med de forskjellige Videnskabsgrene, saaledes som de til hans Tid vare uddannede, at Ingen fuldkommere end han selv kan have været overbevist om Sandheden af, hvad han i Talen for Digteren Archias siger: *omnes artes, quæ ad humanitatem pertinent, habent quoddam commune vinculum, et quasi cognatione quadam inter se continentur.** Især levere Bøgerne om Gudernes Natur Beviser for denne Ciceros mangeSidige Dannelse. Ligesom han heri har opbevaret mangfoldige Bidrag til den celdre Philosophies Historie, saaledes har han ogsaa, især ved Fremstillingen af Stoikernes Vorde domme, havt Lejlighed til at børre flere af de Gamles Kundskabsfag, som Mythologie, Astronomie, Naturlære og Anthropologie. Disse Bøger, hvoraf her leveres et Fragment i dansk Oversættelse, udarbeidede han tilligemed flere vigtige Skrifter i sit tre og tredindstyvende Åar, i en Tidspunkt, da Staten, for hvis Redning han saa ofte havde kæmpet, heftigt rystedes af indvortes Uroligheder, og da de skuffede Forhaabninger i Henseende til de gavnlige Folger for Staten, man ventede af Cæsars Drab, samt ulykkelige Familieomstændigheder (hans elskede Datter Tullia var død Året iforveien) maatte have gjort en mindre kraftig Aand end hans usikkert til videnskabelige Arbeider af saa betydeligt Omfang. Det var hans Hensigt, i disse Bøger at fremstille de, blandt de vigtigste philosophiske Skoler, hæftende Meninger om Gudernes Tilværelse og Natur. Da han, efter Grækernes Mønster, havde bestemt sig for den dialektiske Form, valgte han Epicureeren Caius Velleius, Stoiz

---

* Alle Videnskaber, som sigte til den menneskelige Aands Forædling, have ligesom et fælles Baand, og ere ligesom ved et Slægtstab indbyrdes forbundne.

feren Lucilius Balbus og Academikeren Caius Cotta, som Ordførere for de tre philosophiske Skoler. Velleius fremstiller først Epicureernes Lærdomme, og gjendrives af Cotta, der dog i Overeensstemmelse med sit System intet Besti staarer. Derpaa udbvikle Balbus Stoikernes Lære, og viser med mere og mindre gyldige Grunde:- 1) at der ere Guder til; 2) hvilke Egenskaber de have; 3) at Verden bestyres ved deres Forsyn, og 4) at de drage Omsorg for Menneskene.

Det Brudstykke, som her leveres oversat, gaaer fra 2den Bogs 47de indtil 67de Capitel, og indeholder det sidste af Beviserne for et guddommeligt Forsyn, hvilket hentes fra de jordiske Tings vise og beundringsverdige Indretning, samt den fjerde Hovedafdeling, der lærer, at Guddommen sørger saavel for den hele Menneskeslægt, som for enkelte Mennesker. At Guderne i Almindelighed sørge for Menneskene beviser han 1) af det menneskelige Legemes funstige Bygning, 2) af den menneskelige Aands Anlæg, 3) af den Nyte, Menneskene have af de forskellige Naturgenstande, og 4) af Forudsigelserne af det tilkommende.

Sjøndt man nu ingenlunde bør ringeagte de Gamles Kunstdæk om Naturen, der, uagtet de ringere Hjælpemidler, der stode til deres Ljeneste, dog ofte af de sildigere Naturforskere findes bekræftet, vil man dog bemærke, at dette Brudstykke indeholder adskillige Ting, som kun ere løseligen behandlede, og at deri, sørdeles hvad det menneskelige Legemes indvorfes Organisation angaaer, findes adskillige Urigtigheder; men vi maae herved betørke, deels at den Tids Naturkundskab stod, og maatte naturligvis staae langt tilbage for vor; deels at Cicero her børerer Matier, der ikke henhørte under de Videnskaber, for hvilke han egentlig havde opoffret sig; og endelig, hvilket især maa bemærkes med Hensyn paa, hvad han taler om Spaddomme og Fertegn, at han egentlig ikke selv taler, men

Fun lader Balbus fremsætte de stoiske Philosophers Meninger. — Esterat denne, for at bevise Tilværelsen af et gud: dommeligt Forsyn, har sildret, hvad der ved Himmelleges mernes Betragtning maatte forekomme den Tids Mennesker meest beundringsværdigt, ga;er han over til de jordiske Ting's vise og velgjørende Indretning, og vedbliver saas ledes:

47 C. Welan da! for at komme fra de himmelle til de jordiske Ting, hvad gives der da blandt disse, hvori ei et tænkende Væsens Forust aabenbarer sig? Hvad, for det Første, Jordens Frembringelser aangaer, da giver Stammen eller Stenglen deels det den bærter Fasthed, deels drager den Saft af Jorden til Næring for den Væxt, som fastholdes af Roden. Stamrene beklædes med Bast eller Bark, for at de saaledes kunne være sikrede mod Kulde og Hede. Viinranken giber med sine smaa Trevler, ligesom med Hænder, fast paa sin Statte, og reiser sig op, som om den var begavet med Liv. Igj man siger endog, at den trækker sig tilbage fra Kaal og Madurter, hvis disse ere plantede i Nærheden, som fra fordærvelige og skadelige Væxter, og aldeles ikke berører dem¹). Men hvilken Mangfoldighed gives der ikke af levende Skabninger? Hvilken Kraft er ei hos dem nedlagt til Aresternes Vedligeholdesse? Nogle af dem ere bedækkede med en tyk Hud, andre med Haar, andre med Sharpe Pigge; nogle see vi beklædte med Fjer, andre med Skæl; nogle ere bevæbnede med Horn, andre have i deres Vinger Midler til Flugt. Ogsaa har Naturen i ryg Overflod tilberedet for enhver Dyreart den pas-

fende Mæring. Jeg kunde her gjennemgaae hvilken viis og fint udtænkt Indretning af Delene, hvilken beundringsværdig Bygning af Lemmerne, der findes hos Dyrne, hvorved de sættes i Stand til at grike og tygge deres Føde. Thi alle de indvortes Dele ere saaledes dannede og saaledes anbragte, at ingen deraf er til Overflod, ingen unsdwendig til Livets Bedligeholdelse. Ogsaa har Naturen givet Dyrne saavel Følelse som Attraa, at de i den sidste skulde have en Drift til at forstørre sig deres naturlige Føde, og i den første en Evne, til at adstille det Skadelige fra det Gavnlige. Fremdeles søger nogle Dyr deres Føde gaaende, andre krybende, andre flyvende og andre svimmende; deels grike de den umiddelbart med den aabnede Mund og med Tænderne, deels med de sterke Klører, deels med den krumme Snabel. Nogle suge, andre bide; nogle nedsluge Foden heel, andre tygge den. Nogle ere saa lave af Vært, at de let med Snuden kunne naae deres Føde paa Jorden. Andre derimod, der ere højere, som Gaasen, Swanen, Tranen og Kamelen, understøttes heri af deres lange Hals. Elefanten har faaet ligesom en Haand, da den formest delst sin Legemisstorrelse ellers vanstædigen kunde naae sin Føde²⁾.

48 C. Men de Dyr, der ere bestemte til at nære sig af andre Dyrskjæd, har Naturen givet enten Styrke eller Hurtighed. Nogle har den ogsaa givet en egen Kunstmærdighed og Kløgt, som f. Ex. Edderkopperne, hvoraf ³⁾ nogle væve ligesom et Garn, for

at dræbe hvad deri bliver hængende; andre sidde paa
 Luur og gribre og fortære, hvad der kommer dem
 nær. Pinnen (saaledes kaldes den paa Græst),
 der udbredet sine tvende store Skaller, indgaaer lige:
 som et Forbund med den lille Sqville, for at forstasse
 sig sin Føde. Maar derfor de smaa Fiske ere svømmede
 ind i den gabende Snekke, underretter Sqvillen den
 med et Bid, hvorpaa den lukker sine Skaller. Saal-
 ledes søger de meest ueensartede Dyr i Fælledsstab deres
 Føde. Med Forundring maae vi her opkaste det
 Spørgsmaal⁴⁾, om de ere sammentraadte i denne For-
 bindelse, eller om de fra deres Oprindelse af, ifolge
 deres Natur, ere sammenparrede⁵⁾. Ogsaa er der
 noget beundringsværdigt ved de Vanddyr, som fødes
 paa Landet, saasom Crocodilerne, Flodstildpadderne
 og nogle Arter af Slanger, som fremkomme paa det
 Ørre, men, saasnart de kunne flytte sig, søger Van-
 det. Ofte legge vi ogsaa Undeæg under Hønsene,
 og naar Ellingerne heraf ere fremkomne, næres de
 først af dem, der have udruget og pleiet dem, som af
 deres Mødre; men siden forlade de dem og undslye
 deres Omhu, saasnart de see Vandet, der er ligesom
 deres naturlige Bolig. En saa sterk Selvopholdelses-
 drift har Naturen nedlagt hos Dydrene.

49 C. Jeg har ogsaa læst, at der gives en
 Fugl, som kaldes Ptatalea, og som søger sin Føde,
 ved at flyve efter de Fugle, der dukke under i Havet.
 Maar disse igjen komme op, efter at have fanget en
 Fisk, angriber den dem i Hovedet ved Bid, indtil de

Slippe deres Rob, hvilket den da selv bemægtiger sig.
 Ogsaa skrives der om den samme Fugl, at den pleier
 at fylde sig med Muslinger, og at den, naar disse ved
 Mavens Hede ere blevne ligesom kogte, udspyer dem,
 og udvælger deraf, hvad der er spiseligt⁶). Hav-
 frøerne, siger man, pleie at nedgrave sig i Sandet
 paa Havbredden, og der at bevæge sig; og naar Fi-
 skene da nærmre sig ligesom til Madding, blive de
 dræbte og fortørrede af Frøerne⁷). Glenten lever
 ligesom i en naturlig Krig med Ravnen; dersor knuser
 den ene den andens. Eg, hvor den finder dem. Hvo
 maa ei beundre Folgende, der, ligesom de fleste andre
 Ting, ere bemærkede af Aristoteles? Naar Tranerne
 paa deres Reiser til varmere Lande flyve over Havet,
 danne de en Triangel. Ved dennes øverste Spidse
 fløves den modende Luft, og siden bliver paa de efter-
 haanden voxende Sider ved Fuglenes Vinger, ligesom
 ved Larer, dergs Fart lettet. Basis af den Triangel,
 som Tranerne danne, bliver ligesom Bagstavnen af
 et Skib understøttet af Vinden, og de bageste lægge
 deres Halse og Hoveder paa de foran flyvendes Rygge.
 Men da Ansøreren ikke kan gjøre dette, fordi han intet
 Støttepunkt har, flyver han tilbage, for ogsaa selv
 at hvile. I hans Sted kommer nu een af dem, som
 have udhvilet sig, og denne Aflossning iagttaes paa
 hele Toget⁸). Jeg kunde ansøre mange saadanne
 Exempler; men I see nu selv, hvor viid Marken er.
 Mere bekjendt er det, med hvormegen Omhnyggelighed
 Dyrene bevogte sig, hvor forsigtige de ere, naar de

øge deres Fode, og hvorledes de skjule sig i deres Leier. — 50 C. Men hvor beundringsverdige ere ikke de Ting, som Lægernes Skærpsind i den nyere Tid, d. e. for saa Marhundereder siden, har udfundet? Hunnen helbreder sig ved Brækning, og den ægyptiske Ibis ved Khysteer⁹⁾. Man fortæller, at Pantherdyrene, som i Barbariet fanges med forgiftet Kjød, have et Middel, ved hvis Brug de undgaae Døden, og at de vilde Geder paa Kreta, naar de ere blevne saarede af forgiftede Pile, opsoge en Urt, der kaldes Dictamus, efter hvis Nydelse man siger, Pilene falde ud af Legemet¹⁰⁾. Hinden renser sig kort før den skal føde, med en Urt som kaldes Geselis¹¹⁾). Fremdeles see vi ogsaa, hvorledes ethvert Dyr med sine egne Vaaben forsvarer sig mod truende Bold: Øren med sine Horn, Wildsvinet med sine Huggetænder, Loven ved Bid; nogle ved at skjule sig, andre ved at Blækfisten¹²⁾ ved at udgnyde en fort Saft, Krampfisten ved Besværlse¹³⁾). Mange forjage ogsaa deres Forfølgere ved en utaalelig Stant¹⁴⁾.

51 C. Men paa det at Verdens Prydelse kunde vedvare bestandig, har det guddommelige Forsyn omhyggeligen sørget for, at de forskellige Arter af Dyr og Træer, og Alt, hvad der næres af Jorden, og enssten børes af Rod eller Stamme, stedse kan vedligeholdes¹⁵⁾. Alle disse have i sig en saadan Mængde af Sæd, at af Een kan fremavles Flere. Denne Sæd ligger indsluttet i den inderste Deel af de Baer, som frembringes af enhver Væxt. Den samme Sæd

Skjenker Menneskene tilstrækkelig Næring, og ved den opfyldes tillige Jorden med en ny Afgrøde af ligeartede Værter. Behøver jeg at tale om den vise Indretning, vi bemærke hos Dyrerne til deres Arters bestandige Vedligeholdelse? Thi først ere nogle af Hankjønnet, andre af Hunkjønnet, hvilket Naturen faaledes har indrettet til Arternes Forplantelse. Dernæst ere deres Legemer meget hensigtsmæssigt indrettede, bagde til at avle og at undfange, og saavel hos Hannen som hos Hunnen findes en beundringsværdig Paringsdrift. Saasnart Sæden er modtaget af Moderen, drager den næsten al Næringsfaften til sig, og danner deraf det indsluttede Dyr, og saasnart dette har forladt Moderens Liv, begynder hos Pattedyrene næsten hele Moderens Næringsfaft at gaae over til Mett, og de nyfødte Unger søger uden nogen Undervisning, blot ved Naturens Veiledning, Brysterne, og møttes ved deres rige Fylde. Og at vi kunne indsee, at Intet af dette er tilfældigt, men at alle disse Ting ere Værker af en forsynlig og viis Natur, da have de Dyr, som føde mange Unger til Verden, som Svinene og Hunde, faaet en Mængde af Bryster, da de derimod, som føde faa Unger, ogsaa kun have faa Bryster. Behøver jeg vel at omtale den store Kjærlighed, som Dyrerne vise, ved at opføde og bevogte deres Unger, saalænge indtil de selv kunne forsøre sig? Endskjøndt Fiskene, som man siger, naar de have leget, forlade deres Eg. Men disse kunne lettelig af Vandet børes og udslækkes. — 52 C. Man fortæller endvidere om

Skildpadderne og Crocodilerne; at de, naat de have lagt deres Æg paa Landet, nedgrave dem og forlade dem. Saaledes blive de uden Hjælp udklækkede og opfostrede. Derimod opsege Hønsene og de øvrige Fugle sig et roligt Sted, hvor de kunne lægge deres Æg. De bygge sig Leiesteder og Neder, og udføre dem saa blødt som muligt, for at Eggene destobedre kunne bevares. Naar de deraf have udruget Ungerne, beskytte de dem, deels ved at opvarme dem med deres Hjer, for at de ei skulle tage Skade af Kulden, deels ved at stille sig foran dem i den stærke Soelhede. Saa snart Ungerne kunne bruge deres smaa Vinger, led sage Mødrene deres Flugt og ere nu befriede for videre Omsorg. Til nogle Dyr og Planters Vedligeholdelse og Bevarelse bidrager desuden Menneskenes Klogt og Omhu. Thi der gives mange Slags Dyr og Planter, som ei kunne bestaae uden Menneskenes Pleie. Fremdeles have ogsaa forskellige Steder forskellige naturlige Fordele, som bidrage til at give Mennesket oversigdig Underholdning. Nilen pander Egypten, og naar Landet hele Sommerei har været oversvømmet og bedækket, gaaer den tilbage og efterlader Markerne belagte med Dynd og blodgjorte til at modtage Sæden. Euphrat frugtbargjør Mesopotamien, hvortil den hvert Aar opskyller ligesom mit Ågerland. Indus, den største af alle Floder, gjør ei alene Markerne frugtbare og opbløder dem med sit Vand, men besaaer dem tillige; thi man siger at den fører en stor Mængde Sæd, der ligner vort Korn, med sig¹⁶⁾. Jeg funde

nevne mange andre mærkværdige Ting paa andre Steder, mange frugtbare Lande, hvorfra ethvert bærer sine særegne Frugter.

53 C. Men hvor stor er ei den Godhed af Naturen, at den frembringer saa mange, saa forsejellige og behagelige Ting til vor Næring? og det ikke Alt paa een Aarstid, for at vi stedse kunne glæde os ved Dnyheden og Rigdommen. Hvor betimelige og hvor gavnlige, ikke blot for Mennesker, men ogsaa for Djrene og Alt hvad der opvoxer af Jorden, ere ikke hine Passatvinde, ved hvis Pust den altfor sicerke Hedebliver formildet¹⁷⁾). Disse befordre tillige Søefartens Hurtighed og Sikkerhed. Meget maa jeg forbrigaae, og dog siger jeg Meget. Jeg kan ikke opregne alle de Fordeler, vi have af Floderne, Havets stedse afverlende Ebbe og Flod; de med Woerter og Skove beklædte Bjerger, Saltkilder i lang Afstand fra Søkysten, Jordens Rigdom paa gavnlige Legemidler og utallige Kunster¹⁸⁾, nødvendige til Næring og Livets Ophold. Ogsaa Dagens og Nattens Afveksling vedligeholder de levende Skabninger, idet den anviser dem een Tid til Arbeide og en anden til Hvile. Saaledes kunne vi da af Grunde, hentede fra den hele Natur, slutte, at Alt i denne Verden ved guddommelig Forstand og Wiisdom paa en beundringsværdig Maade bestyres til det Heles Bel og Vedligeholdelse.

Maakee vil Nogen spørge, til hvis Bedste saa store Foranstaltninger ere gjorte: om det er for Træer-

nes og Planternes Skyld? thi sejondt disse ere uden Foletse, vedligeholdes de dog af Naturen. Men denne Mening er urimelig. Eller for Dyrenes Skyld? Det er ikke sandsynligere, at Guderne for de uafslende og usornuftige Skabninger skulde have anstrenget sig saa meget. For hvis Skyld skal man da antage, at Verden er skabt? Hvad andet, end for de levende Væsners Skyld, som ere begavede med Fornuft? Disse ere Guder og Mennesker, som vistnok ere de ædleste Væsner; thi Fornuftens har Fortrin for Alt. Saaledes bliver det troligt, at Verden med Alt, hvad den indeholder, er blevet til for Guders og Menneskers Skyld. — 54 C. Ogsaa vil man lettere indsee, at de udsadelige Guder have sørget for Menneskene, naar man har gjort sig nsie bekjendt med Menneskets hele Bygning, med den menneskelige Naturs Dannelse og Fuldendelse.

Da de levende Skabningers Liv vedligeholdes ved tre Ting: Spise, Drikke og Aande, er Munden meget vel stillet til at modtage alt dette, fordi den i Henseende til Aandedrøttet understøttes af Næsen¹⁹⁾. Med de i Munden ordnede Tænder thgge vi, og ved disse bliver Foden knust og malet. De skarpe Forænder overstjære Foden ved Bid, de inderste, som faldes Kindtænder, sonderknuse den, ved hvilken Forretning de ogsaa synes at understøttes af Tungen. Ved Roden af Tungen begynder det dermed sammenhængende Svælg (Spisersret)²⁰⁾, hvori først den modtagne Fode falder. Paa begge Sider af Munden be-

rorer det Mandelhjertlerne og begrændses af den bageste og inderste Deel af Ganen. Naar det har modtaget den, ved Tungens forskjellige Bevægelser, neddrevne og ligesom nedstødte Fode, bringer det den videre. De Dele deraf, som ere nedenfor det, der nedsvælges, udvide sig; de som ere ovenfor trække sig sammen. Men da Åbningen af Lustrøret, hvilket af Lægerne kaldes arteria aspera²¹⁾, støder til Tungens Rødder lidt ovenfor det Sted, hvor denne er besæt til Svælget, deraf gaaer lige ned til Lungerne, og modtager den Luft, som vi inddrage ved Aandedrættet, samt ved Udaandingen igjen giver den tilbage fra Lungerne, er den bedækket ligesom med et Laag²²⁾, hvilket er givet os i det Niemeed, at Aandedrættet ei skulde hindres, hvis Noget af Foden hændelsesviis faldt ned i Lustrøret. Maven, som ligger under Svælget, er bestemt til at modtage Mad og Drikke, ligesom Lungerne og Hjertet²³⁾ tjene til udenfra at inddrage Aan- den. Maven er deraf af en beundringsværdig Ind- retning, og bestaaer næsten ganske af Nerver. Den har mange Folder og Krumninger, indslutter og holder Alt, hvad den modtager, det være fast eller fly- dende, for at det kan fordsies og forvandles. Snart sammentrækker, snart udvider den sig, forener og sam- menblander Alt, hvad den modtager, saa at letteligen ved Heden, som Maven har i en høi Grad, ved Fø- dens Gnidning og derforuden ved Aandedrættet, Alt fordsiet og bearbeidet kan fordeles til det øvrige Le- gume²⁴⁾.

55 C. Lungerne ereaabne (poreuse) og af en blod svampagtig Natur, hvilket gør dem sædeles skitse til Aandedrættet. Afværlende sammentrække de sig ved Udaandingen og udvide sig ved Indaandingen, for at vi idelig kunne modtage den Livsluft, som er det fornemmeste Næringsstof for de levende Skabninger^{25).} Fra Indvoldene og Maven føres den, fra den øvrige Føde, assondrede Næringssaft til Leveren gjennem visse Kanaler, som gaae fra Krydset til de saakaldte Leverporte, og som strække sig til Leveren og ere sammenhængende med den. Dertil støde igjen andre, gjennem hvilke Næringssaften gaaer, naar den har assondret sig fra Leveren. Maar nu Galden og de Saftter, som udgnyde sig fra Myrerne, have assondret sig fra Næringssaften, forvandler det Øvrige sig til Blod og flynder sammen til de omtalte Leverporte, hvortil alle dets Beie støde. Igjennem disse gaaer nu Næringssaften og udgnyder sig paa dette Sted i den saakaldte hule Åre, og gjennem denne glider den tilberedet og bearbeidet til Hjertet, hvorfra den igjen fordeles til det hele Legeme, gjennem mangfoldige Åarer, som udstrække sig gjennem alle Legemets Dele. Men hvorledes Levningerne af Foden assondres, idet Indvoldene deels sammenkrympe og deels udvide sig, vilde være let at sige, men bør dog forbrigaaes, for at ikke mit Foredrag skal medføre noget Modbydeligt. Hellere vil jeg udbiske en anden utrolig kunstig Indretning af Naturen. Thi den Lust, som ved Aandedrættet inddrages i Lungerne, bliver først opvarmet ved

Aandehrættet selv og dernæst ved Lungernes Versrelse. En Deel deraf tilbagegeives ved Udaandingen, en Deel modtages i det Rum af Hjertet, som kaldes Hjerte-
kammeret, hvormed er forbundet et andet lignende,
hvori Blodet flyder fra Leveren gjennem den omtalte
hule Alare. Paa denne Maade bliver Blodet fra disse
Dele gjennem Venerne (Blodaarerne) udgydet gjen-
nem det hele Legeme, og Luften gjennem Arterierne
(Slag- eller Pulsaarerne)²⁶). Begge Slags Kar,
som i stor Mangfoldighed ere indflekkede i det hele Le-
geme, vidne om den utrolige Kraft, der har frembragt
det kunstige og guddommelige Værk. Behovet jeg
at tale om Venene? Disse tjene Legemet til Underlag,
og have beundringsværdige Sammenføninger, der
gjøre dem stikkede, baade til at give Legemet Fasthed og
til at begrændse Lemmerne, samt gjøre Bevægelsen og
enhver Legemisvirksomhed mulig. Hertil føie man
Generne, ved hvilke Ledemadene sammenholdes, og
Nervernes Flekninger, der strække sig over hele Lege-
met, idet de ligesom Venner og Arterier have deres Ud-
spring fra Hjertet og henledes gjennem alle Legemets
Deler²⁷).

56 C. Til denne Naturens saa omhyggelige
og vise Forsorg kan der endnu fsiies Meget, hvoraf det
bliver indlysende, hvor store og hvor udmærkede For-
trin Guddommen har skjenket Menneskene. For det
Første har den oplostet dem fra Jorden og givet dem
den ranke Væxt og den opreiste Stilling, for at de

(2)

ved Himmelens Betragtning skulle have sig til Gudernes Erkjendelse²⁸). Thi Menneskene bør ikke blot ansees som Indbaanere og Beboere af Jorden, men ligesom Lillestuere af de høiere og himmelske Gjenstande, et Skue, som ingen anden Art af levende Skabninger er i Stand til at nyde. Sandseredskaberne, der for tolke og forkynde os de udvortes Ting, ere med beundringsværdig Viisdom til nødvendig Brug dannede og hensatte i Hovedet, som i en Fæstning. Nænene have som Speidere faaet den øverste Plads, for at de derfra, overskuende mange Gjenstande, kunne udføre deres Forretninger. Da det er Ørernes Bestemmelse at modtage Lyden, som ifølge sin Natur stiger opad, ere de opsaa medrette anbragte i Legemets øverste Deel. Saaledes er ogsaa Næsen, fordi al Lugt stiger opad, medrette anbragt oven til, og da det er dens vigtige Forretning, at bedømme Foden, har den ei uden Grund faaet sin Plads i nærheden af Munden. Smagen, hvis Bestemmelse det er, at bemærke Forskjellen mellem de Fødemidler vi nyde, har sin Plads i den Desl af Ansigtet, hvor Naturen har aabnet en Vei for Mad og Drikke. Følelsen er jovent udbredt over det hele Legeme, for at vi kunne føle ethvert Stød og enhver altfor heftig Indvirkning af Kulde og Hede. Og lige som Bygmesteren ved en Bygnings Opsærelse bortfjerner fra Eierens Syn og Lugt de Aflab, som nødvendig maatte være modbydelige, saaledes har Naturen ogsaa [ved det menneskelige Legems Indretning] bortfjernet alt lignende fra Sandserne.

57 C. Hvilken Kunstner, Naturen undtagen, som af Intet kan overgaaes i Alsigt, kunde have indrettet Sandseredskaberne med en saadan Wiisdom? For det Første har den beklædt og omgivet Piet med meget fine Hinder, hvilke den har gjort gjennemsigtige, for at vi skulde kunne see igjennem dem, og faste for at de kunne holde sammen^{29).} Den har gjort Dinene sibrige og bevegelige, for at de kunne undvige, hvad der vilde være dem skadeligt, og med Lethed vende Blækket, hvorhen de ville. Det egentlige Syntsorgan, som kaldes Pupillen, er af saaliden Omfang, at det let kan undvige det, der kunde gjøre det Skade. Dielaagene, som tjene til Dinenes Bedækning, ere meget bløde, for at de ikke skulle skade Synet, og meget besvært dannede, saavel til at lukke for Pupillen, at Intet skal falde deri, som til igjen at aabne sig; og Naturen har sørget for, at dette uafbrudt kan skee med den største Hurtighed. Dielaagene ere beskyttede med Haar som med en Række af Palisader, for at de kunne bortståde Alt, hvad der kunde falde i Dinenes, naar de ere aabne, og at disse, naar de i Sovnen ere lukkede, og vi ikke behøve dem til at see med, ligesom indhyllede kunne udhvile. Dersvunden ere Dinenes fordeelagtigen skjulte og fra alle Sider omgjerdede af fremstaende Dele. Saaledes asholted de ovenfor liggende Dele, som ere beklædte med Dienbrynnene, den Sveed, som nedslyder fra Hovedet og Panden, og nedentil beskyttes de af Kinderne, som have en mild

(2*)

Førhøring. Næsen har en saadan Plads, at den synes som en Muur at være hensat mellem Hjælene. Høreorganet staaer altid aabent; thi til denne Sands trænge vi ogsaa naar vi sove. Saasnart Dret modrager Lyden, vælles vi endogsaa af Sovne. Det har en krumbsiet Gang, for at Intet skal kunne komme derind, hvilket vilde være muligt, hvis Aabningen var lige. Ogsaa har Naturen sørget for, at selv det mindste Dyr, som maatte forsøge paa at trænge derind, bliver hængende i Prevædsten, ligesom i Fugleliim. Den udvendige Deel, som man egentlig kalder Dre, er fremragende, og tjener saavel til at bedække og beskytte Organet, som ogsaa dertil, at Lyden ei skal glide forbi og adsplittes, for den har gjort Indtryk paa Sanden. Indgangen til Dret er haard og hornagtig, og har mange Krumninger, fordi Lyden, tilbagekastet ved Legemer af denne Natur, forstærkes; hvorfor ogsaa ved Strangeinstrumenter Sangbunden eller Hornet giver Gjenlyd og Tonerne tilbagekastes stærkere fra krumbsiede og indsluttede Steder 30). Ligeledes har Næsen, som formedelst dens nødvendige Brug altid staaer aaben, snevre Indgange, for at intet Skadeligt skal komme derind, og er altid forsynet med en gavnlig Vædste, for at bortholde Støvet og andre Ting. Smagen er fortræffeligt beskyttet; thi den indslutes i Munden, passende saavel med Hensyn til Brugen som til dens uskadelige Bevarelse.

58 C. Ogsaa overgaar enhver Sands hos Mennesket langt Dhrenes Sandser 31). Thi, for det

Første, er det menneskelige Øie udrustet med et finere
 Ølik, til at bemærke mange Ting ved de Kunstmøller,
 der henhøre under dets Domstol, jeg mener Malernes
 og Billedhuggernes Arbeider, ja endogsaa i Legemer-
 nes Bevægelser og Stillinger; ogsaa bedømmes det
 Farvernes og Figurerenes Ynde og Orden og saa at
 sige deres Belanständighed, ja endnu vigtigere Ting.
 Thi baade Dyder og Laster erkjender det, og sejler
 mellem den Wrede og Gunstige, den Glade og Sør-
 gende, den Kjælle og Feige, den Dristige og den
 Frygtsomme. Ogsaa Ørerne have en beundringsvær-
 dig og kunstig Dommekraft, hvorved de baade i Sang
 og i Fløjte: og Strængespil bemærke Tonernes For-
 sejellighed, deres Mellemrum og deres Afvexling, saa-
 velsom ogsaa Stemmens mangfoldige Arter: den
 klare, den dumpe, den glatte, den raa, den dybe,
 den høje, den høielige, den haarde; hvilke Forsejellig-
 heder alene kunne bedømmes af det menneskelige Øre.
 Ogsaa er saavel Smagens som Følelsens Sands ud-
 rustet med en vigtig Dommeevne. For at modtage
 og nyde de Førnemmelser, disse Sandser skenke os,
 har man endog opfundet flere Kunster, end jeg ønskede.
 Thi det er jo noksom bekjendt, hvorvidt det er kommet
 med Sammensætningen af Salver, Tillavningen af
 krydrede Spiser, samt alle legemlige Tilløkkesser.

59 C. Men den, der ei indseer, at Sjælen
 selv, Menneskets Aaland, dets Fornuft, Forstand og
 Klogskab ere frembragte ved guddommelig Omsorg,
 synes mig selv at mangle disse Fortrin. Medens jeg

taler herom, vilde jeg ønske, Cotta, at jeg havde Din Weltalenhed. Thi hvor herligt vilde Du ikke udviske, først hvilken Erfjendelsesevne vi have, og dernæst hvilken Evne til at forbinde Følgesætninger med Forsætninger, og at begrive deres indbyrdes Forhold, hvorved vi, og det efter bestemte Regler, skulle hvad der følger af enhver Ting, bestemme eenslige Gjenstande efter deres Egenskaber, og indslutte dem inden visse Grænser; hvorfra det bliver klart, hvor vigtig og herlig den Videnskab er, end hvilken der, end ei hos Gud: dommen, findes noget Fortrættigere³²⁾. Men af hvor stor Vigtighed er ei det, som I Academikere søger at afkroste og omstøde, at vi haade med Sandserne og med Sjælen fornemme og hegribe de udvortes Ting³³⁾, ved hvis Sammenstilling og Sammenligning vi op finde de Kunster, som udfordres, saavel til Livets Noh: vendigheder, som til Fornsielse? Og nu Weltalen: heden, som I pleie at kalde Verdens Beherberinde, hvor fortræffelig, hvor guddommelig er ikke den? Dens første Wirkning er, at den sætter os i Stand til at lære det, hvorom vi ere uvidende, og at lære Andre, det vi selv vide. Ved den opmurtre vi, ved den over: tale vi, ved den trøste vi de Ulykkelige, ved den los: rive vi de Forstrækkede fra deres Frygt, ved den styrre vi den overgivne Glæde, ved den dæmpe vi heftige Begjærligheder og Vrede. Den er det, som har om: slynget os med Retfærdighedens, Lovenes og Bylivets Baand; den er det, som har fjernet os fra vild og umenneskelig Levemaade. Det er utroligt, hvis

man ei nære har lagt Mærke dertil, hvilke Foranstaltninger Naturen har gjort med Hensyn til Sproget. Forst gaaer Lustroret fra Lungerne til den inderste Deel af Munden, og gjennem dette er det, at Stemmen, der har sit Udspring fra Sjælen³⁴⁾, modtages og udstrades. Dernest er Tungen anbragt i Munden og omgivet af Tænderne. Denne danner og indskærer den umaadeligt freembrydende Lyd, den adskiller Stemmens enkelte Toner og giver dem et bestemt Udtryk, i det den kaster dem, deels mod Tænderne og deels mod andre Dele af Munden. Derfor pleie Philosopherne af vor Skole at sammenligne Tungen med et Plectrum³⁵⁾, Tænderne med Strønge, og Næsen ved de Horn, der i Musiken tilbagekaste Strængenes Klang.

60 C. Hvor brugbare ere, fremdeles, de Hænder, Naturen har givet os, hvor bekvemme Redskaber til Udsævelsen af mange Kunster og Færdigheder! Fingrene sammenbøjes og udstrækkes med Lethed, og formedelst de bløde Sammensvninger og Ledemod falder ingen Bevægelse dem vanskelig. Derfor er Haanden, ved Anvendelsen af Fingrene, stikket til at male, til at danne Billedstøtter, til at udgrave, og til at udlokke Tonerne af Strønge og Blæseinstrumenter. Dog, disse Kunster have alene Fornsielsen til Dineeed; ved andre arbeider den for vore Nødvendigheder: jeg mener ved Agerdyrkningen, ved Huses Opførelse, ved Bærvningen og Syningen af Klæder til Legemets Bedækning, ved Forarbeidelsen af Kobber og Jern, hvorfaf det er indlysende, at vi, idet Haand-

verkernes Hænder have bearbeidet, hvad Sjælen har opfundet og Sandserne iagttaget, have opnaaet alle disse Fordele, saa at vi kunne være bedækkede, klædte og beskyttede, at vi have Byer, Mure, Huse og TEMPLER. Ved Menneskenes Arbeide, det er: ved deres Hænder, forstørre vi os ogsaa de mangfoldige og forskellige Fodemidler. Thi Marken frembringer Meget, som erhverves ved Menneskehænder, og som enten strax fortærres, eller nedlægges og opbevares til Fremtiden. Derforuden fortære vi Kjødet, saavel af Dyr som af Fiske og Fugle, hvilke vi deels fange, deels opføde. Nogle firsiddede Dyr tæmme vi, for at bruge dem til at bære og trække, og benytte deres Styrke og Hurtighed som vor egen. Vi paalægge nogle Dyr Byrder, vi paalægge dem Aag; vi benytte os af Elephantens skarpe Sandser, af Hundens Sporeevne til vor Foe-deel; vi fremdrage af Jordens Huler Jernet, et Product, der er saa nødvendigt til Ågerdyrkningen; vi opdage de dybt skjulte Rarer af Kobber, Sølv og Guld, Materier, der ere ligesaa skikke til nyttig Brug, som ziirlige til Prydelsær. Treerne følde vi og benytte alle Slags Weed, saavel det, der opelskes, som det, der vokser vildt, deels ved Hjælp af Ilden til Legemets Opvarmelse og Madens Tilberedelse, deels til Bygninger, for at vi, beskyttede ved Huse, kunne afholde Kulden og Heden. Stor Nyttte have vi ogsaa deraf til Bygningen af Skibe, ved hvis Fart vi alle vegne fra forstørre os Forraad af Levnetsmidler; ja selv de voldsomste Elementer, Naturen har frembragt:

Havet og Windene, formaae vi alene at styre, for medelst vor Knydighed i Søevæsenet, hvorfør vi ogsaa nyde og bruge mange Ting, som tilføres os over Havet. Ogsaa over Alt hvad Landet frembringer har Mennesket Herredomme. Vi nyde Jordelene af Marker og Bjerger; vore ere Floderne, vore Søerne; vi saae Kornet, vi plante Træerne, vi frugtbarer gjsre Jorden ved Vandledninger, vi dæmme for Floderne, vi styre og aflede dem; kort sagt: med vore Hænder stræbe vi i Naturen selv ligesom at skabe en anden Natur.

61 C. Og endnu mere — har ei den menneskelige Fornuft banet sig Bei lige til Himmel? Vi ere blandt de levende Skabninger de eneste, som kjende Stjernernes Op- og Nedgang og deres Baner. Af Menneskene er Dagen, Maaneden og Aaret bestemt; de have udfundet Sole- og Maaneforskeller, og forudsagt for hele den følgende Tid, hvilke, hvor store og naar de skulle indträffe. Ved Betragtningen af alt dette hæver Sjælen sig til Gudernes Erkjendelse; heraf opstaar Fromhed, hvormed tillige Retsfærdighed og de øvrige Dyrder ere forbundne, og af disse udspringer igjen et lyksaligt Liv, der ligner Gudernes, og som ei viger for deres i Andet, end Udsdelighed, det dog ei er nødvendig til Lyksalighed³⁶⁾). Efter at have fremsat dette, troer jeg tilstrækkeligen at have viist, hvormeget Menneskenaturen overgaaer alle levende Skabninger. Og heraf bør det være indlysende, at hverken Lemmernes Dannelse og Anbringelse eller Men-

nestets aandelige Evner, saadanne som de ere, kunne være blevne til ved et Lykketrøf.

62 C. Endnu staer det tilbage for mig at vise, og dermed endelig at slutte mit Foredrag, hvorledes Alt hvad der er i Verden, og hvoraf Menneskene behytre sig, er skabt og tilberedet for Menneskenes Skyld. For det Første, er Verden selv skabt for Guders og Menneskers Skyld, og Alt, hvad der er i den, er tilberedet og opfundet til Menneskenes Nytte. Thi Verden er ligesom et fælleds Huus for Guder og Mennesker, eller ligesom en By, for begge Arter af Døssner. Disse ere nemlig alene begavede med Fornuft, og leve efter Lov og Ret. Ligesom man dersor maa antage, at Athenen og Lacedæmon ere anlagte for Atheniensernes og Lacedæmonernes Skyld, og ligesom vi sige, at Alt, hvad der er i hine Byer, medrette tilhører disse Folk: saaledes maa ogsaa Alt, hvad der er i den hele Verden, ansees for at tilhøre Gudер og Mennesker. Omendskjønt nu Solens, Maanens og de øvrige Himmellegemers Kredslosh ogsaa hører med til Verdens Sammenhæng, skjenke de dog tillige Menneskene et Skuespil; thi der er intet Syn, hvorfra vi mindre kunne møttes, intet skjonnere og intet fortroligere til at øve vor Fornuft og Skarpsindighed 37). Thi i det vi have afmaalt deres Baner, have vi lært at kjende de Tider, da enhver Ting kommer til Modenhed, samt Aarets Afvekslinger og Forandringer. Men ere disse Ting alene Menneskene bekjendte, maae de ogsaa ansees for at være blevne til for Menneskenes

Skyld. Naar fremdeles Jorden er stanger med Korn og forskjellige Arter af Bølgfrugter, hvilke den frembringer i den største Overslodighed, synes den da at fremavle disse for Dyrenes eller Menneskenes Skyld? Behovet jeg at nævne Viinrankerne og Olietræerne, hvis Frugter, der frembringes i Overslod og den yppigste Fylde, aldeles ikke ere bestemte for Dyrene? Thi disse have ingen Kundskab om at saae eller dyrke, eller i rette Tid at afhøste eller indsamle Frugterne, eller at gjemme og bevare dem; da derimod Brugen af, og Omsorgen for alt Dette tilkommer Mennesket.

63 C. Ligesom man derfor maa antage, at Strenges og Blæseinstrumenter ere dannede for deres Skyld, som kunne bruge dem; saaledes maa man ogsaa tilstaae, at de Ting, som jeg her har opregnet, ere tilberedede for deres Skyld, som bruge dem. Og om endog Dyrene stjole eller røve Noget deraf, kan man dog ikke derfor sige, at de ere blevne til for deres Skyld. Thi Menneskene indsamle ikke Kornet for Musene og Myrerne³⁸⁾, men for deres Hustruer, deres Børn og Ejendomme. Dyrene nyde det derfor, som jeg har sagt, paa Eyvevis, Herrerne derimod frit og aabenbart. Man maa derfor tilstaae, at al denne Overslod er blevne til for Menneskenes Skyld, uden maaskee den store Rigdom og Forskjellighed af Træfrugter og deres behagelige, ei blot Smag, men ogsaa Lugt og Syn, kunde opvække nogen Twivl om, at Naturen har sejenket dem til Menneskene alene. Ja, det er saa langt fra, at disse Ting ere frembragte

for Dyrernes Skyld, at vi meget mere indsee, at Dyrerne selv ere skabte til Menneskenes Bedste. Hvad anden Nutte gjøre vel Faarene, end den, at Menneskene kunne klæde sig med deres Uld, naar den er fors arbeidet og vævet. Disse Dyr kunde ei engang ernære, eller opholde sig, eller hde nogen Fordel, uden Menneskenes Omhu og Pleie. Og hvad tilkjendegiver vel Hundens tro Årvaagenhed, dens kjærlige Logren for sin Herre, dens bitre Had til Fremmede, dens Næs ses utrolig skarpe Sporeevne, dens Fyrighed paa Jagten Andet, end at den er skabt til Menneskenes Ejeste? Behøver jeg her at tale om Dren? Dens Ryg viser tydeligt, at den ikke er dannet til at paataage sig Byrder; men dens Nakke er skabt til at bære Væget, og dens stærke og brede Bover til at drage Vloven gjennem Jorden. Da ved dette Dyrss Hjelp Jordklumperne spaltes og Jorden dyrkes, tilfsiede man det, som Digterne sige, i den gyldne Tidsalder aldrig nogen Overlast:

Pludselig da fremstod Jernalderens Aftkom paa Jordens, Vovede først af Staal at smede det myrdende Glavind, Smagte den Dres Kjød, som Menneskehaand havde tæmmet^{39).}

Saa stor Nutte troede man at have af Dren, at man endog ansaae det for en Forbrydelse, at spise dens Kjød. — 64 C. Det vilde være for vidtløftigt, her at opregne de Fordele vi have af Muuldyr og Væller, hvilke vistnok ere skabte til Menneskenes Brug. Ejener vel Svinet til Andet end til Spise? Dette Dyr,

hvorom Chrysippus siger, at det, for ei at forraadne, har faaet Livet istedetfor Salt⁴⁰), og som, fordi det er saa skikket til Føde for Mennesket, ogsaa af Naturen er begavet med den største Frugtbarhed. Behøver jeg her at tale om Fiskenes Mængde og velsmagende Kjød? eller om Fuglene? hvilke Skabninger skjenke os saa megen Nydelse, at vor Pronoia⁴¹) undertiden synes at have været en Epicurærinde. Og disse vilde ikke engang kunne fanges uden Menneskenes Fornuft og Snildhed. Omendkjøndt vi troe, at nogle Fugle saavel alites som oscines⁴²), (saaledes kalde vore Au-gurer dem) ere skabte for at forudsige det Tilkommende. Grumme og vilde Dyr fange vi paa Jagten, deels for at spise deres Kjød, deels for at skaffe os en Legems-svelse, der ligner Krigstjenesten, deels ogsaa for at bruge dem, naar de ere tømmede og afrettede, f. Ex. Elefanterne, og endelig ogsaa for af deres Legemer at tage mange Midler mod Sygdomme og Saar, ligesom ogsaa af nogle Planter og Urter, hvis gavnlige Egenskaber vi ved langvarig Brug og ved Forsøg have lært at kjende. Med Aandens Die betragte man den hele Jord og alle Have! Man vil da see frugtbare Marker af umaalelig Udstrekning, Bjergenes tætte Beklædning, Græsgange for Øvæget, og Skibe, som med utrolig Hurtighed glide hen over Havet. Og ei blot paa Jordens Overflade, men selv i dens dybeste Mørke skjules mangfoldige nyttige Ting, som ere skabte til Menneskenes Brug og af Menneskene alene opdagtes.

65 C. Men hvad I maa skee begge begjærligen ville gribe som Gjenstand for Dadel: Cotta, fordi Carneades⁴³⁾ gjerne angreb Stoikerne, og Beleius, fordi Epicur ei spotter saameget over Noget, som over Forudsigelsen af det Tilkommende: dette synes mig allermeest at bekrefte, at det guddommelige Forsyn sørger for de menneskelige Anliggender. Thi vistnok gives der en saadan Forudsigelse af det Tilkommende, som viser sig paa mange Steder, i mange Ting og paa mange Tider, og det saavel i private, som især i ofentlige Anliggender. Haruspexen saavelsom Augusten⁴⁴⁾ forudseer Meget. Meget forkynedes os ved Drakler, Meget ved Spaadomme, ved Drømme og ved Tertegn, og ved den saaledes erholdte Kundskab ere ofte mange Ting opnaaede efter Menneskenes Ønske og til deres Fordeel, og mange Farer afværgede. Denne Kraft eller Kunst eller Naturgave, forud at kjende det Tilkommende, har vistnok Mennesket, og den er ikke kjent nogen anden Skabning, af de udsdelige Guder⁴⁵⁾. Og kunne end de enkelte Tilsælde intet Indtryk gjøre paa Eder, bør de dog kunne dette alle tilsammentagne og indbyrdes forbundne⁴⁶⁾.

Dog ikke blot for den hele Menneskeslægt i Allmindelighed, men ogsaa for enkelte Mennesker pleier det guddommelige Forsyn at sørge. Thi man kan sammendrage det hele menneskelige Selskab, og gradvis indskränke det til Færre og endelig til Enkelte.

66 C. Troe vi da, af de ovenfor anførte Grunde, at Guderne sørge for alle Mennesker, hvor de

end leve, paa enhver Kyst og i enhver Deel af Verden, skjondt i lang Afstand fra den Landstrækning, vi beboe, da sørge de ogsaa for de Mennesker, der beboe de samme Lande som vi, fra Østen til Vesten. Men dersom de sørge for dem, der beboe denne Landstrækning, der ligesom danner en stor Ø, hvilken vi kalde Jordkredsen, da sørge de ogsaa for dem, der beboe de enkelte Dele af denne Ø, Europa, Asia og Africa. Altサat bære de ogsaa Omhu for de enkelte Dele af disse, som Rom, Athenen, Sparta og Rhodus, og adskilt fra det Hele, ogsaa for enkelte Borgere i disse Øer, som i Krigen mod Phrrhus for Curius, Fabricius og Coruncanius; i den første puniske Krig for Calatinus, Duilius, Metellus, Lutatius; i den anden puniske Krig for Maximus, Marcellus, Africanus; efter dem for Paullus, Gracchus og Cato; i vore Fædres Tid for Scipio og Lælius, og dersuden for mange udmærkede Mænd, som baade vort Fædreland og Grækenland har frembragt, af hvilke, man ikke kan antage, at Dogen, uden Guddommens Hjelp, vilde være blevet en saadan Mand, som han blev. Denne Tanke har bragt Digterne, og især Homer, til at give de fornemmeste Helte, som Ulysses, Diomedes, Agamemnon, Achilles visse Guder, der vare deres Ledsgere i Kamp og Farer. Dersuden vise ofte Guder:nes personlige Aabenbarelser, hvorpaa jeg ovenfor har anført nogle Exempler 47), at de sørge saavel for Stater, som for enkelte Mennesker, hvilket ydermere erkjendes af de Wink om det Tilkommende, der gives

os saavel i Sovne, som i vaagende Tilsstand. Mange Warsler erholde vi desuden ved Tertegn, ved Offerdyrenes Indvolde og ved mange andre Ting; hvilke Tegn den langvarige Brug saaledes har bemerket, at den har frembragt en Spaadoniskunst. Ingen har dersor nogensinde været en stor Mand uden en vis guddommelig Begeistring. Men ei skal man gjendrive mig ved at høre den Menig, at, hvis Uveiret har gjort Skade paa en Mands Sæd eller Viinavl, eller om et ulykkeligt Tilsælde har berovet ham nogen af Livets Bequemmeligheder, den Mand, hvem en saadan Ulykke har truffet, er af Guddommen hadet eller til-sidesat. Guderne sørge for de store Ting, men ere ligegyldige ved de smaa 48). For store Mænd har dog Alt stedse et lykkeligt Udfald, dersom ellers Philosopherne af vor Skole og Socrates, den største af alle Philosopher, tilstrækkeligen har handlet om Dydens Rigdom og Overslod 49).

A n m æ r k u n g e s.

1) At en saadan Antipathie finder Sted mellem Vinkranken og Raalen, blivedt, saavidt jeg veed; ikke bekræftet af nyere Naturforstere. Hos de Gamle var denne Mening almindelig, og ligger allerede til Grund for Fabelen om den thraciske Konge, Meurgus, som Bacchus, fordi han havde villet udrydde Vinstokken, lod pidske med Vinranker, og af hys Taarer Raalplanten fremvorte. Caulibus brasiliisqve har jeg oversat ved Raal og Madurter. Caulis, Stif, Stengel, bruges vel i Særdeleshed om Raalen: ödit vitis et caulem et olus omne. Plin. hist. nat. l. 17, cap. 24; men formedelst det tillagte brasiliisqve funde det vel her forestaaes om Madurter i Almindelighed, svarende til, hvad Plinius kalder olus omne.

2) Elephantens Snabel, proboscis, kaldes af latinske Skribenter ogsaa manus. Spirant et bibunt odorantur qve haud improprie appellata manu. Plin. hist. nat. l. 8, c. 10.

3) Jeg oversætter her in aren. som synonymt med ex esser inter a. Ogsaa funde man tænke sig Sammenhængen; ut in a. est vel videmus, eller med Creuzer forklare Steget, sammenholdt med 1. Dags 36. C. veluti Ibes &c. som en hos Grækere og Latinere ei usædvanlig elliptisk Construction. S. Creuzers Udg. p. 165.

4) In quo admirandum est. Admirari læpe ponitur pro dubitare, qvarere. Wyttentb.

5) Den her nævnte Pinne er udentvivl pinna muricata L., ligesom Squillen *Squilla canicler* L., en Art Krebs, uden egentlige Saxe. Hvad her ansøres om den sidste, tilkøgger Linné Muskelvogteren, *cancer pinnophylax*; men ytrer dog, ved at nævne pinna muricata, Vivl om Sagens Rigtighed, der af de Gamle almindeligt antoges. Mærfelige

(3)

nok er hvad Creuzer ansører, at i den nyeste Tid Josephus Capuce-Lacro, Erkebislop af Tarent, af egne Erfaringer har villet godtgjøre Rigtigheden af de Gamles Jagttagelse.

6) Den her omtalte Fugl er Pelikanen (*platalea leucorodia L.*) Det er bekjendt, at denne i en Pung under Mæbet gjemmer Føde til sine Unger. Hvad het fortællés om dens Jagt, tillegges af de Nyere flere Fugle. f. Ex. Fregatten (*pelecanus aquilus*) og Struntjægeren (*Larus paraliticus.*)

7) Havfræsen, Gædjaævelen (*lophius piscatorius*) ligger ubevægelig i Vandet, og tader sine bruskagtige Trevler hænge ned. Fiskene anseer disse for Madding, og blive saaledes dens Bytte.

8) Stedet hos Aristoteles, som Cicero havde fortalt; Sagen er maaßee for saavidt rigtig, som Træffuglene i deres Flugt ofte danne en Triangel, og Mere siger heller ikke Plutarch i hans Skrift om Dyrenes Klogslab.

9) Ibis (*Tantalus Ibis L.*) der især er vigtig for Egypten derved, at den fortærer en Mængde Slanger og Førbeen, som blive tilbage efter Nilens Oversvømmelse, er ogsaa merkelig deraf, at den sætter sig en Klysteer af Nilvandet, og saaledes, som man siger, ledede Lægerne til at gjøre Opdagelsen. Begyndelsen af det 50 Capitel har jeg læst: at quam illa mirabilia, quæ &c. Meningen af Stedet fattes let; men Læsmaaderne ere udentvivl forståede, da man, saaledes, som Ordene nu hedde, maa slutte sig til, hvad det er, Lægerne have opfundet.

10) Om det Middel, som de vilde Geder paa Creta skulle anvende, siger Plinius: hist. n. l. 8, c. 27. at feræ contra hæc excrementis hominum sibi medentur. Dersom dictamnus er dictamnus alba L., funde man vel tillægge den nogen, skjønt ei saa kraftig Virksomhed, som den her nævnte. Om dens stærke og let antændelige Uddunstning see Rafns Flora 2 D. p. 713.

11) Geselis, maaßee almindelig Pimpinelle (*P. Saxifraga*), der ædes af Huusdyrene og skal være meget melkgivenende. S. Hornemanns Plantelære 1 D. p. 338.

12) Blæffissen (*Sæpia officinalis L.*) fører i en Pung en sort Saft, som den sprøiter fra sig, saasnart den

bemærket. Fare, og derved gør Vandet uigjentemligigt for sine Fjender.

13) Krampfissten (Raia torpedo L.) Gr. våpen har den Egenstab, at den ved et electrisch Stød bedører den, som middelbart eller umiddelbart børser den. Det Samme er tilfældet med Zitteraalen eller den Surinamiske Aal, men som kun findes i de americaniske Floder.

14) Foruden det egentlige Stinkdyr (viverra putorius), der udspriser en ildelugtende Saft, gives der flere Dyr af samme Slægt, som Gilderen (mustela putorius), der, især naar de blive optræde, udbreder en hæslig Dunst omkring sig.

15) Jeg har læst med Ernesti: hvæ altæ a terra a. x. a. st. c. Hos nogle Planter, mener Cicero, udskyde Bladene umiddelbart fra Roden, hos andre bæres de af en Stengel eller Stamme.

16) Euphrat var for Mesopotamien det Samme, som Nilen for Egypten. Curtius og Pomponius Mela nævne Ganges; Ammianus Marcell. Indus, som den største Flod. I Almindelighed gjorde de Gamle sig overdrevne Forestillinger om disse Floders Bredde, der snævet formodelst Regntiden som formodelst Havets høje Flod er meget forskellig. Det her omtalte Korn er Ris (oryza).

17) Passatvinde (ένοιαι: eg. østlige Vinde) ksjolige Nør-denvinde, som i den hedeste Aarstid pleiede at blæse 40 Dage efter hinanden.

18) „Uttallige Kunster.“ Vedrører det om man med Moser kunde læse res innumerabiles istedetfor artes i., da Kunster blandt de opregnede Naturgenstande synes at staae paa uret Sted. Imidlertid er det ei umuligt at Cicero, uden selv at merke det, i Tankerne er gaaet over fra Bjerge og Skove, blotte Naturgenstande, til Saltfilder og Medicamenter, som kræve Anstrengelse af Menneskehænder, og endelig derfra til de Kunster, som af Menneskene udøves.

19) d. e. for at den overslodige Luft kunde gaae ud gjennem Næsen (per qvas [nares] qvod superest vocis egeritur. Qvinct. 11, 3.), og at Handedrættet ei skulde hindres under Madens Engning.

(3*)

20) Stomachus (af στόμα og ἔξεσθαι) betegner eg. Spiserret, oesophagus; ventriculus og alvus dertilmod Maven, hvilken dog saavel af Cicero, som af andre Skribenter, ogsaa kaldes stomachus.

21) Lustrøret (arteria aspera, παρεξεις αέτηπια) kaldtes først ligefrem arteria; men da dette Navn gik over til Pulsarterne, der forhen ligesom Blodarterne benævnedes venæ, gav man hinct Tillsægsordet aspera, fordi det bestaaer af brusfagtige Ringe.

22) Epiglottis. Forresten stode adskillige Gamle i den Formening, at vel den fastere Hode ved denne Indretning hindredes fra at komme ned i Lustrøret; men at dog gjennem dette flydende Ting, enten ganske eller tildeels, gik ned i Lungerne, der ogsaa trængte til nogen Bedstel. Istr. Plutarch. Sympos. l. 17, qv. 1., samt A. Gell. Noct. att. l. 14, c. 11.

23) Hjertet tillægges her umiddelbar Deel i Mandebrettet, hvilket igjen grunder sig paa den Bildfarelse, som ogsaa siden af Galbus yttres, at den indaandede Luft fra Lungerne og Hjertet trængte ind i Arterierne, og at den gjennem disse, ligesom Blodet gjennem Venene, fordeles til det hele Legeme. I Virigt trænger det Meste af hvad Galbus i det Følgende siger om det menneskelige Legeme til Berigtigelse, ligesom overhovedet de Gamles Kunstdæk i Anatomiens længe var meget indskrænket. Vel funde man formode at Egypterne, som balsamerede deres Døde, tidligst vare ledede til Opdagelser i dette Fag; men Maaden, hvorpaa Balsameringen foretages (s. Herodots Euterpe C. 86-88), var ikke skabet til at befordre anatomiske Opdagelser, og det saameget mindre, som de, der gave sig af med Balsameringen, ei vare Læger, og det desuden ei var at formode, at i et Land, hvor der sattes saa hoi Priis paa det døde Legemes Bevarelse, nogen Sanderlemmelse af menneskelige Liig, i videnskabelig Henseende, kunde være tilladt. Ja selv hos Grækerne varede det længe, inden man funde overvinde den naturlige Modbydelighed, for at aabne de Dødes Legemer. Hippocrates sluttede fra anatomerede Dyr til Menneskey; han kjendte ikke forskellen mellem Blod og Pulsaarer, ligesaalidet som Blodets regelmæssige Omløb, og forverlede Nerver, Sener og Vaand (Ligamenter). Forst i Egyptens sildigere Periode

under Ptolomæerne blev Anatomiens, ligesom i Almindelighed Lægekunsten, der dyrket med større Omhyggelighed. Imidlertid vare de Gamles Læger virkelig bedre underrettede, end man af Galbus's Fremstilling paa dette Sted skulde slutte.

24) Jeg antager med Ernesti, at Talen her er om tre Midler, hvorved Foden forudsies, nemlig: Varmen, Mavens Gnidning og Handedrættet.

25) Cibus animalis, den luftige Fode, Livslust, Suurstofgas, hvis Tilværelse i den atmosphæriske Luft, de Gamle altsaa anede.

26) See 23 Anmærkning.

27) Udtrykket nervus var hos de Gamle tyetydigt, og betegnede deels Nener og Baand (tendines et ligamenta), deels ogsaa de marvagtige Traade, som vi kalde Nerver, hvilke udspringe fra Hjernen og Rygmarven og udbrede sig over hele Legemet, men som de Gamle lode udspringe fra Hjertet. I Over eensstemmelse hermed har jeg oversat Stedet.

28) Denne Tanke er det, Ovid saa skønt har udtrykt i sine Forvandler 1 B. 85 og s. B. naar han om Prometheus siger, at han

Danned' i Billedet os af de Alt bestyrende Guder,
Dg mens de svrigste Dyr nedb siebe stede mod Jordén,
Opreist Aslyn han Mennesket gav, og bsd ham betrakte
Himlen, og hæve sit Blit opad mod de lysende Stjerner.

29) Egentlig synes Meningen at være: for at de faste Membraner kunne sammenholde de, mellem dem indsluttede, Vædske, som ellers maatte flyde ud. Ved continerentur maatte man da underforstaae: oculi.

30) Indretningen af de Gamles musikalske Instrumenter er os ikke fuldkommen bekjendt. Lyren skal have været forskjellig fra Eitharen, i det mindste adskilles de udtrykkelig af Sidonius Apoll. carm. 1, 8; men meget øfste forverles af. For at forstaae Stedet kunde man tænke sig Lyren, som den i Almindelighed afbildes, med tvende krumme sidestykker i Form af Ørehorn ($\pi\chi\epsilon\sigma$), hvilke her betegnes ved cornu, samt en Sangbund ($\pi\chi\epsilon\tau\omega$), hvilken Cicero her kalder testudo. Sidestykerne, der vel i Begyndelsen vare virkelige Horn, bidroge ogsaa til at forsøge Klangen, og saaledes forstaae vi

ogsaa, hvad der siges i 59 E.: *cornibus iis, qui ad nervos resonant in cantibus, de Horn, som i Musiken til hagefaste Strængenes Klang.*

31) Hvad Balbus her siger om de menneskelige Sandser's Fortrin fremfor Dyrenes, trænger til Berigtigelse. I hvorvel man veed, at Mennesket i Naturtilstanden har udmarket Sharpe Sandser, og hvorvel den, der har mistet een Sands, ofte til en utrolig Grad ved Øvelsen kan skærpe de andre, kunne vi dog neppe, hvad den umiddelbare Hornemelste ved Diet og Dret angaaer, i denne Henseende tilegne os noget Fortrin. Med Menneskets Haleorgan, der især har sit Sæde i Fingerenderne, kunde man vel sammenligne Insecternes Halehorn. Derimod maae Smagens og Lugtens Organs hos Mennesket, der ved dem modtager en storke Mangfoldighed af Myrdeler, vistnok antages at have en finere Organisation end hos Dyrene. Men Balbus tilskriver her Organet, hvad der maa tilskrives Menneskets ødlere Aandsevner, der give det paa Sanden gjorte Indtryk en højere Anwendung.

32) Denne Videnskab er Logiken (Dialectica), hvilken Cicero et andet Sted falder artem omnium artium maximum. Den menneskelige Tænknings Love, mener han, maae have Almeengyldighed for alle tænkende Væsner.

33) Stoikerne erklærede sig for Realismus, eller tillagde vore Forestillinger om de udvortes Ejendomme transcendent Gyldighed; Academikerne antoge ingen fuldkommen Vished, men lode sig noje med Probabilitet.

34) „Stemmen har sit Udspring fra Sjælen.“ Stoikerne tillagde Sjælen otte Dele, nemlig: de fem Sandser, Grundbegreberne ($\lambdaογοι\ σπερματικοί$), Stemmen ($\tauὸ φωνητικὸν$), og Fornuften ($\tauὸ λογισμὸν$). Diog. Laert. L. VII, 1, 157.

35) Det Instrument hvormed man slog Lyrens Strænge.

36) Stoikerne troede, at Sjælen var forgængelig, sjældt den dog efter Døden kunde vedvare indtil den almindelige Verdensbrand, da den opslugtes af den almindelige Verdensaand. Chrysip indbragtede kun de Wises Sjæle denne Udsdelighed. I Hvrigt troede Stoikeren, at han havde nok i sin Dyd, og ei behøvede Udsdelighed for at være lykselig. Diog. Laert. L. VII, 1, 156.

37) Det forekommer mig at denne Mening ligger naturligere i Ordene, end den Meyer udtrykker: „Denn keine Art der Wesen ist unerschöpflicher, schöner und an Weisheit und Künstlichkeit erhabener.“

38) De Gamle antog i Almindelighed, at Myrerne til deres Føde indsamlede Korn; men formodentlig har man herfor anset deres Egg eller rettere Pupper, som de i Middags-heden bære ud og lægge i Solen. Ifr. Plin. hist. nat. 1. 15, c. 30. samt Plut. de sollertia animalium. I midlertid skulle de dog ogsaa indsamle Korn; men, som man vil have bemerket, tjener det dem ikke til Føde, men til Bygnings-material. I det Vers af Aratus, som Plutarch anfører, hedder det, at de bare deres Egg (εργα), men allerede dengang havde Møgde villet påa vinge Digteren deres egen Mening ved at læse καρπούς (Frugter), eller noget Lignende.

39) Disse Vers ere af den græske Digter Aratus, hvis Værk Phainomena Cicero i sin Ungdom havde oversat paa Latin.

40) Han betragter altsaa dette Dyr som en Kjødmasse, der havde faaet Liv blot for at kunne bevares til Føde for Menneskene.

41) Saaledes kaldte Stoikerne Forsynet.

42) Alites kaldtes de fugle, af hvis Flugt, oscines de, af hvis Ørig, man træde at kunne forudsige det Eilkommende.

43) Carneades, Stifteren af det nyere Academie, var een af de tre Gesandter, som under deres Ophold i Rom blev droge til, der at udbrede den græske Philosophie.

44) Augur kaldtes den, som spaaede af Fuglenes Flugt og Ørig samt af Tegn paa Himmel; Haruspex den, som spaaede af Offerdyrets Indvolde.

45) Jeg læser: alicuiqvam (contr. for alii cui-qvam) a diis immort. data.

46) Det synes dog uvist, om han herved mener de enkelte Forudsigelser af det Eilkommende, eller de enkelte Beviser for et Forsyns Tilværelse.

47) Hvorledes Castor og Pollux, i Slaget ved Søen Regillus, stede paa Romernes Side, og hvorledes de bragte Senatet Esterretningen om den, over Perseus vundne Seir, er fortalt i 2den Bogs 2 C.

48) Da Stoikerne ellers lærte, at Guderne sørgebe endog for de mindste Ting, maa man vel forklare Balbus's Ord saaledes, at Guderne undertiden tillade det mindre Onde, for at befordre det større Gode. Imidlertid kan man ei andet end bemærke det Baklende og Inconsequente i denne Uttring, som først høyes, naar vi, som Meyer smukt udtrykker sig, „opdrage Forhaenget paa Haire og Venstre, og saaledesaabne os en Fortid og en Fremtid, samt Udsigt til en Verden, hvorfaf Stoikeren Intet veed.“

49) Det var Stoikernes prælende Lære, at Dyden alene var tilstrækkelig til den menneskelige Lykfullhed, og at alle, selv de smerteligste Onder, af den Vise maatte ansees for ligegyldige. Forhellig herfra er ogsaa, rigtig forstaet, hjin Uttring, af Sokrates, naat han (hos Plaato i Forsvarstalen) siger: For den vise Mand gives der intet Ondt, hverken i Livet eller i Døden, og aldrig blive hans Anliggender af Guds dommen tilfædesatte.

Onsdagen den 8de September kl. 10 foens.
 bliver Hr. Cand. theol. Peter Jørgen Stougaard,
 der af Hans Majestæt allernaadigst er udnevnt til Ad:
 junct ved Cathedralskolen her i Byen, indsat i dette
 sit Embete ved en dansk Tale af Skolens Rector, Hr.
 Professor Stougaard. For og efter Talen opføres
 en Cantate ved Skolens Disciple.

Torsdagen den 9de September tager den offent:
 lige Examen sin Begyndelse, og fortsættes de følgende
 Dage i den Orden, efterstaaende Plan udviser.

Disciplenes Forældre og Værger, samt enhver
 Velhylender af videnstabelig Undervisning, indbydes
 herved, af Skolens Rector, til at bære, saavel oven:
 nævnte Indsættelses: Høitidelighed, som den derpaa
 følgende Examen, med Deres Nærverelse.

De mundtlige Prøver foretagea i følgende

Orden:

Formiddag.

Eftermiddag.

Torsdag, d. 9de Sept.:

9-12, IV Cl. Hebraiss. 3-5, II Cl. Relig. og Bibelk.

Fredag, d. 10de:

9-12, IV Cl. Latin. 3-4½, IV Cl. Gramst.
4½-6, IV Cl. Lydss.

Løverdag, d. 11de:

9-12, IV Cl. Græst. 3-5, IV Cl. Arithmetik.

Mandag, d. 13de:

9-10½, I Cl. Arithmetik. 3-5, II Cl. Arithmetik.

10½-12, I Cl. Naturhist.

Tirsdag, d. 14de:

9-12, IV Cl. Geometrie. 3-5, IV Cl. Rel. og N. Tekt.

Onsdag, d. 15de:

9-12, IV Cl. Hist. og Geogr. 3-4½, III Cl. Arithm.
4½-6, I Cl. Hist. og Geogr.

Torsdag, d. 16de:

9-12, III Cl. Hist. og Geogr. 3-5, III Cl. Religion.

Fredag, d. 17de:

9-12, II Cl. Græst. 3-5, III Cl. Lat. Gram.

Løverdag, d. 18de:

9-12, II Cl. Latin. 3-5, III Cl. Lydss.

Manbag, d. 20de:

9-12, III Cl. Geometrie. 3-5, II Cl. Frans.

Tirsdag, d. 21de:

9-12, III Cl. Latin. 3-5, III Cl. Græst.

Onsdag, d. 22de:

9-12, III Cl. Frans. 3-5, II Cl. Lat. Gram.

Torsdag, d. 23de:

9-12, II Cl. Hist. og Geog. 3-4½, I Cl. Relig. og Bibelh.
4½-6, I Cl. Dans.

Fredag, d. 24de:

9-12, II Cl. Dans. 3-5, I Cl. Latin.

Løverdag, d. 25de:

Cl. 9 Formiddag foretages den endelige Censur over de skrifte
lige Prøver samt Calligraphie- og Tegneprøver.

Til Universitetet dimitteres ved dette Aars Hovedexamen følgende Candidater:

Johan Heinrich Dame, Son af afdøde Oberstlieutn.
v. Dame ved 1ste Jydske Inf. Reg.;

Marcus Andreas Schæffer, Son af afdøde Districts-
chirurg Schæffer i Marhuus, Stedson af Hr. Obers-
lærer Fleischer ved denne Byes Cathedralskole.

Holger Lorenz Basse Fonsß, Son af afdøde Pastor
Fonsß til Feldballe og Nædager.

Hans Frederik Blichfeldt, Søn af Hr. Pastor Blichfeldt til Ormslev og Koldt.

Stig Holger Mygind, Søn af afdøde Bogholder Mygind i Kjøbenhavn, Stedson af Hr. Kjøbmand P. Munch i Ebeltoft.

Jens Agerup, Søn af Hr. Kjøbmand P. Agerup i Aars huus.

Hellen Theodor Mygind, Broder til den ovennævnte Mygind.

Hector Frederik Janson Gyberg, Søn af afdøde Cand. theol. Gyberg i Linnae.

Peter Christian La Cour, Søn af afdøde Cand. theol. La Cour, Degen i Odder, Stedson af Hs. H. Hr. Amtsprost Barfoed, Sognepræst til Faxse i Sjælland.

Exam. juris Ernst Wilhelm Schæffer, Broder til den ovennævnte Schæffer.

Bed dette lille Arbeide har jeg benyttet F. Creuzers Udgave af Ciceros Boger de natura Deorum, Leipzig 1818, samt Wiedeburgs Haandudgave, Helmst  de 1811, og sammenlignet min Oversettelse med den tydste af J. F. v. Meyer, Frankfurt am Mayn 1806. Kindervaters Arbeider har jeg forgjeves s  gt at forslasse mig. Min Oversettelses Mangler, som ei ville undgaae den Kyndigeres Blif, bedes undskyldt med den korte Tid, jeg har funnet anvende derpaa, hvilket tildeels var en Folge deraf, at jeg maatte opgive et andet begyndt Arbeide, som jeg h  ndelssvis erfarede, isjor var udkommet fra en anden Haand. I midlertid har jeg haabet, at disse faa Blade, betragtede som et Lejlighedsarbeide, for en Deel af L  serne ei ganske vilde v  re uden Interesse.

B.

